

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Pohjola, Enni; Fabritius, Soili; Parkkila, Raimo

Julkaisun nimi: Rakennusalan laatuongelmat olisivat korjattavissa

Julkaisuvuosi: 2023

Versio: Kustantajan versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Pohjola, E., Fabritius, S. & Parkkila, R. (2023). Rakennusalan laatuongelmat olisivat korjattavissa. Oulun ammattikorkeakoulun tekniikan ja luonnonvara-alan lehti: Oamk_telulainen, 4(1).

https://issuu.com/telu_oamk/docs/telulainen_1-23

Rakennusalan laatuongelmat olisivat korjattavissa

Rakentamisen laatuongelmat keskusteluttavat vuosi toisensa jälkeen. Syitä ongelmiin on löydetty ja ratkaisujakin olisi, mutta suurimpana esteenä muutokseen on heikko motivaatio. Laatuongelmien merkittävään vähentämiseen tarvitaan laajasti rakentamisen alan toimijoita.

Rakentamisen laatu Suomessa koetaan keskinertaiseksi. [1] Laatuongelmat vaikuttavat kilpailukykyyn ja aiheuttavat taloudellisiakin tappioita. Siksi on tullut aika tunnistaa laatuongelmat ja etsiä konkreettiset ratkaisut niiden ehkäisemiseksi. Kaikkein tärkeintä on selvittää, miksi muutoksia, joiden avulla laatuongelmia voitaisiin ratkaisevasti vähentää, ei saada läpi työmailla.

Syyt laatuongelmien takana

Rakennusallalla toteutettujen kyselyiden mukaan laatuongelmien pääsyy on kiire. Muiksi syiksi mainitaan muun muassa työnjohdon osaamattomuus ja riittämättömyys, valvonnan puute, tekijöiden heikko ammattitaito ja ammattiympäryden puute, huolimattomuus, liian kireät aikataulut sekä virheet ja puutteet suunnittelussa. [2]

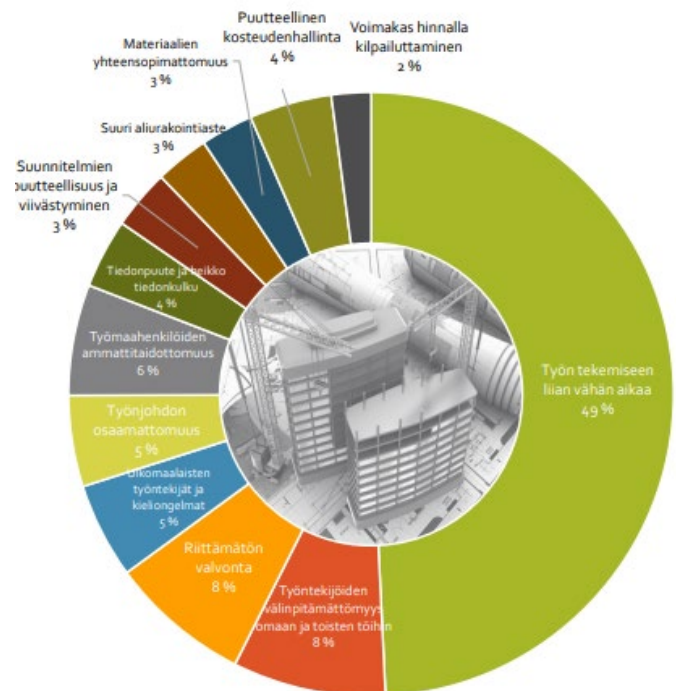
Kireä aikataulu voi aiheuttaa laatuongelmia, jos esimerkiksi työvaiheiden vaatimia aikoja ei ole huomioitu tarpeeksi. Lisäksi tuloksena on usein myös kiireentuntu, joka vaikuttaa työskentelyyn ja työssä jaksamiseen. [2]

Kiireessä työn tekeminen on paineistettua. Tällöin virheiden riski kasvaa ja työvaiheissa saatetaan oikoa. Yleensä kiire on kuitenkin seurausta muista hankkeen tuotannon ja suunnittelun ongelmista. Kiirettä aiheuttavat syyt jäävät helposti huomaamatta, kun vaikuttavia tekijöitä on useita. [2]

Yleensä kiire on kuitenkin vain seurausta muista hankkeen tuotannon ja suunnittelun ongelmista.

Kun kiirettä aiheuttaa työn aloituksen viivästyminen tai työn keskeytyminen, syynä voi olla suunnitelmien viivästyminen tai keskeneneräisyys. Keskeneneräiset suunnitelmat aiheuttavat keskeytyksiä työssä tai pahimmillaan työ tehdään keskeneneräisten suunnitelmien mukaisesti ja virhe on syntynyt. Jos suunnittelua tapahtuu yhtäaikaaisesti rakentamisen kanssa, suunnitelmien viivästyminen on suora yhteys rakennustyön aikataulun viivästyseen. [2]

Laatuongelmien syitä selvitettiin Rakennusliiton laatukselyllä. Tulosten mukaan suurin laatuongelman aiheuttaja on kiire 49 %:n osuudella. Kiireentuntu nostaa riskiä virheen tekemiseen. Seuraavan riskin laatuongelmille muodostavat valvonta, osaaamattomuus ja ammattitaidottomuus 19 %:n osuudella. [1] Työntekijöiden välinpitämättömyyden havaittiin olevan 8 %:ssa laatuongelman taustalla. Se voi johtua turhautumisesta, joka puolestaan voi olla seurausta työnjohdon osaamattomuudesta.

Laatuongelmien syyt [1]

Laatuongelmien syyt ovat moninaisia, mutta suurin osa ongelmien syntymisestä aiheutuu ihmisten toiminnasta tai toiminnan puutteesta. Vastausten perusteella todettiin, että työntekijöiden yhteishengen koetaan olevan työmailla hyvä, minkä tulisi edistää virheisiin puuttumista. [1]

Työmaan resurssit kuntoon

Kiireen syntymistä työmaalle voidaan estää parhaiten panostamalla työmaan johdon ja valvonnan resursseihin. Tällöin varmistetaan, että resurssit arvioidaan oikein ja ennakkosuunnittelu

toteutetaan kunnolla. Työnjohto osaltaan varmistaa, että edellytykset työvaiheiden etenemiseen ovat kunnossa, jolloin tekijä saa keskittyä työn laadukkaaseen tekemiseen. [2]

Hankkeeseen jo syntyneiden aikatauluviiveiden umpeen kurominen on mahdollista ilman, että laatu kärsii. Työmaan resursseja lisäämällä laatu-poikkeamiin liittyvät riskit vähenevät tai poistuvat kokonaan. [2]

Rakennusala vaivaavan työnjohtajapulan vuoksi työnjohtajiksi palkataan usein nuoria ja kokemattomia henkilöitä. Ennakoinnin ja laadunvalvonnan toteuttaminen on haasteellista, kun kokemusta ei ole. Resurssit työmaan johdossa tulisi mitoitaa niin, että kokematon työnjohtaja saa tarvittavan tuen ja avun oman työnkuvansa laadukkaaseen suorittamiseen. [2]

Osaamattomuus, asenne ja kiire laatuongelman takana

Laatuongelmien vähentämiseksi työmaajohdon koulutukseen ja määrään tulisi tehdä muutoksia. Määrää lisäämällä työ ehdittäisiin suunnitella tuotantoa silmälläpitäen ja työn valvontaan ja ohjaukseen voitaisiin panostaa aiempaa paremmin. Jos tuotannonohjauksessa on ongelmia ja ongelma tiedetään, tulisi sen ratkaisemiseen panostaa.

Laatuongelmien vähentämiseen olisi keinot ja osaaminen, mutta asenneongelmat ja alan tahtotila tuntuvat olevan esteenä suurelle muutokselle. Rakentamisen laatuongelmien syitä on kartoitettu useiden eri toimijoiden toimesta ja syyt ovat melko selkeitä, mutta silti toivottua muutosta ei tunnu syntyvän.

Laatuongelmien vähentämiseen olisi keinot ja osaaminen, mutta asenneongelmat ja alan tahtotila tuntuvat olevan esteenä suurelle muutokselle.

Työnjohdolla ja -tekijöillä on tiedot ja taidot hyvän laadun tuottamiseen, muttei sitä silti toteuteta. Oliko tähän ratkaisuksi lautupalkinnot tai muut laadukkaan työn lisät?

Tämän ajan työntekijät eivät halua eläkevirkaa vaan vaihtavat tarvittaessa sujuvasti työpaikkaa, työnkuvaa tai alaa. Ennen työntekijä teki kaikkensa työnantajan eteen. Nykyajan työntekijä tekee, jos siitä maksetaan. Tästä syystä hyvän laadun tuottaminen tulisi joko juurruttaa työntekijöiden ja työmaan toimintakulttuurin tai siitä pitää maksaa ylimääräistä. [3]

Ratkaisuna koko alan laatu talkoot

Laatuongelmien poistamiseksi rakennusalan toimintatapojen tulisi muuttua monella tapaa. Ongelma tulisi ottaa todesta ja kaikkien alan toimijoiden tulisi osallistua laatu talkoisiin.

Rakennusalan isoimpia ongelmia on vuorovaikutuksen puute. Rakennuttaja–suunnittelijat–urakoitsijat-ketju tulisi saada jo hankkeen alkumetreiltä toimimaan. Kun oikea tieto on oikeaan aikaan oikeiden ihmisten saatavissa, riskit laadunhallinnassa vähenevät huomattavasti. [2]

Suunnittelun ongelmien poistamisella on suora yhteys työmaan laadunhallinnan riskien poistumiseen. Suunnitelmien keskeneräisyys ja puuttuminen olisi helposti ehkäistävissä, kunhan niihin vain kiinnitettäisiin enemmän huomiota. Suunnittelua kannattaisi aikatauluttaa enemmän. Tällöin myös lisäresurssien sijoittaminen on helpompaa.

Suunnittelijoiden jalkautuminen työmaille saattaisi myös ehkäistä ongelmien syntyä, kun käsitys käytännöstä olisi selkeämpi.

Työmaan resurssien oikeanlainen mitoitus mahdollistaa laadukkaan tuotannon. Ennakkosuunnittelun tärkeyttä tulisi korostaa entisestään ja siihen pitäisi varata enemmän resursseja. Suunnittelun ja tuotannonohjaus tulisi olla sidoksissa toisiinsa.

Työmaan valvonnan tärkeys korostuu entisestään, kun urakoita ketjutetaan useille eri toimijoille. Myös yhteisen kielen puuttuminen voi tuoda osaltaan väärinymmärryksiä, jotka voidaan ehkäistä riittävällä valvonnalla. [2]

Tuumaustauot toisivat tukea rauhalliseen, johdonmukaiseen työskentelytapaan. Vastaan tulleiden ongelmien dokumentointi ja niiden ratkaisusta oppiminen sekä tiedonvaihto eri osapuolten välillä toisivat rakentamiseen toivottua oppimisketjua ja vuorovaikutusta.

Lähteet

[1] Rakentamisen laatu RALA ry. (2017). Työmaan laatukysely, esitys kyselyn tuloksista. Hakupäivä: 31.1.2023. https://www.rala.fi/download_file/view/325/464.

[2] Mölsä, Seppo 2018. "Kiireessä ei synny priimaa", selittävät rakennusmiehet laatuongelmia Rakennusliiton kyselyssä. Rakennuslehti. Hakupäivä: 21.1.2023. <https://www.rakennuslehti.fi/2018/02/kiireessa-ei-synny-priimaa-valittavat-rakennusmiehet-liiton-kyselyssa/>

[3] Rosendahl, Tanja 2019. Y- ja Z-sukupolven työhön sitoutuminen. Opinnäytetyö. Tampereen ammattikorkeakoulu. Hakupäivä: 31.1.2023. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019120224095>